

Előfizetési feltételek:
Vidékre postán vagy helyben házhoz (hordva)
Egész évre 16 frt. Fél évre 8 frt.
Negyed évre 4 frt.
Egyes szám 6 krajczár.
Hirdetmények díja:
6-hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 12, kétszerinél 10, háromszorinál 8 kr.
A nyiltéri petitsor 50 kr.
Bélyegdíj külön 50 kr.
Hirdetmények elfogadhatnák a kiadványon kívül egyedül Hunsztein és Vogler hirdetvésteli hivatalában Budapest: Borotya-utca 3. sz. I. em. Bécs: Wallischgasse 10. sz. Prága: Graben 27.

KÖZÉPPÁRT

Politikai napilap.

Szerkesztői iroda:
Belváros, Kalap-u. 15. sz. I. em.
A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez intézendő. — Bermentetlen levelek csak ismert ezektől fogadhatnák el. — Kéziratok nem adtnak vissza.
Kiadóhivatal:
Belváros, Lipót-u. 2. sz. földszint (Kerész József könyvnyomdai irodája) hova a lap anyagi részét illető közlemények (előfizetési pénzek, hirdetmények kiadás körüli panaszok) intézendők.

Budapest, február 16.

A helyzet nem változott. A farsang utolsó napjait éljük; s ez bizonyára nem kedvező időpont a fontosabb politikai elhatározásokra. Sokan, akiket a nagy közönség másképp nem is képzelhet, mint a közügy fölött merengve, más halandók példájára hódolnak a Carneval szeszélyeinek, s nem egy honatya és államférfi, akiről azt hiszik, hogy napjai és éjei intriga és conspiratio közt folynak le, talán a bolondok estején kereste azon kérdések megoldását, melyet a bülesek körében eddig fölhaladni képesek nem voltak.

Sokat nem mondhatunk tehát a napi kérdésről, egy érdekes nyilatkozatot azonban ma is jelezniünk, s ahoz észrevételt is kötiünk.

A „Hon“ visszapillantást vett a koalíció és fuzio kísérletekre, főlegliti, hogy előbb csak a vezérekről volt szó, s csak később jutott mindenkinek eszébe, hogy pártok is vannak; ezután így folytatja:

„Rebus sic stantibus: elismerjük, hogy a közelebbi napok tanulságos erőlködései amilyen eredményt mutatnak föl, hogy végre elismerték, miszerint a megoldás súlypontja nem egyesekben, hanem a pártokban van, és másodszor azt, hogy mindenféle koalíció vagy bármilyen nevezendő kombinatio levegőre van építve mindaddig, míg a pártok viszonya nem tisztul, és alig csatlódunk, ha azt állítjuk, hogy sokkal inkább észravezető eljárás: a pártok kiforrását elősegíteni, mint miniszteri lisztakat irtálni.

Ezért őszintén üdvözljük a „Pester Lloyd“ és „Középpárt“ mai cikkeit, melyek a pártok fuzióját tűzik ki célul. Igen szükséges, hogy fuzionáljon első sorban a középpárt a jobboldallal, miután állapontjuk közt semmi különbség nincs, és helyesen van a „Pester Lloyd“-ban követelve, hogy erre a jobboldal tegye meg az első lépést.

Cikkét így fejezi be a „Hon“:

Sőt tovább megyünk és óhajtjuk azt is, hogy a balközéphez is minél előbb intézve legyen fölhívás akár koalícióra, akár fuzióra: meghatározott program mellett és a közjogi kérdésekre vonatkozó világos clausulákkal; mert ekkor aztán a november 7-ki határozatnak világos magyarázatot fog adni mindenki: barát és ellenfél egyaránt! Meglehet, hogy lesznek közöttünk eltérések; de ennek is jobb előbb bekövetkezni, mint későn; meglehet, hogy válság áll be a pártban is, de ez is üdvösebb lesz, mint a folyton megújuló kétely és támadás, védelem és magyarázat egy oly kérdésben, mely in concreto még senki előtt sincs. Mert ez a pártnak ártalmára van úgy az országban, mint az országgyűlésben.

Kérjük tehát a jobboldalt: vesse föl in concreto a koalíció vagy fuzio kérdését, tegyen ajánlatot pártunknak vagy fejének: hadd lássuk már, kik, hogyan magyarázzák tényleg az elv „alumni“ hagyást; mert csak akkor lehet elítélni, cselekedni és állást foglalni: addig mindenki lehet orthodox is hitújító és eretnek is, a szerint a mint jó barát és ellenség a dolgot magyarázza.

Mi siettetni akarjuk a válságot!

Teljesen osztjuk a „Hon“ kívánságát, annak kivételében azonban egy nagy nehézséget látunk, s ez a Deák-párt mai kompozíciójában, vagy is inkább dekompozíciójában rejlik, mely őt alig teszi képessé arra, hogy együttes propositiót tehessen.

Azért szükségesnek tartjuk tovább vissza nyulni mint a „Hon“, s azt kérjük, hogy mindennek előtt a Deák-párt jöjjön tisztába magával.

Nyílt titok, hogy a Deák-pártban akár elvi, akár személyes, de léteznek frakciók, azt azonban, hogy ezen frakciók tulajdonképen mit akarnak, azt hogy maguk közt megegyezhetnek-e vagy nem azt, hogy egyik vagy másik nem áll-e talán közelebb a középpárhoz vagy még a balközéphez is, mint a saját pártbeli egyik vagy

másik frakcióhoz senki sem mondhatja meg, mert senki sem tudja.

Meg kell a jobboldalon is történnie azon processusnak, melyen a baloldal keresztül ment, s mindaddig, míg ez nem történik, a koalíció, vagy fuzió alapján létesítendő új pártalakulás sem tekinthető biztosnak és véglegesnek, mert nem tudhatni, vajjon a Deák-pártban jelenleg lapangó frakciók kielégítést fognak-e az új alakulásban találni, s nem-e folytatnák a titkos kontreminek mesterségét, mely előbb-utóbb minden többséget aláús és szétrobbant.

Nem szeretjük a saját erő tulbecslését, s azért elismerjük, hogy nem az ellenzék taktikája, nem a középpárt alakulása okozta az eddigi többség vereségét, hanem az országot zavarba döntött helytelen pénzügyi politikán kívül, a saját kebelében alattomosan duló frakciók, még pedig ez utóbbiak inkább, mint az első.

Mindzeket eddig kárörömmel lehetett szemlélni, most azonban, midőn arról van szó, hogy csatlakozzunk a Deák-párthoz, tudni kívánjuk és pedig jogosan kívél és mivel egyesülnünk.

Ha az egyesülés létrejön, az a megállapítandó program alapján részünkről, s nem kételkedünk a középpárt részéről is, őszintén és utodolat nélkül fog történni, tudnunk kell tehát, hogy ez a jobboldal részéről is így lesz-e.

Nem szeretjük eddig sem, és hibának tartottuk mindig, hogy a deákpárti frakciók vezetőinek nem volt bátorságuk programjuk nyílt bevallására, s azon differenciák jelezésére, melyek őket pártjuk zömétől megkülönböztetik, de nem volt bátorság a deák-párti képviselőkben sem arra, hogy nyíltan színt valva kijelentették volna, melyik frakcióhoz kívánják magokat számíttatni.

Ezen bujdosó további folytatása, szemben a haza mai helyzetével bűn volna, azért, miután a vezérek határozatlansága folytán azon álláspont-hoz jutottunk, hogy magokhoz a pártokhoz fordul a közvélemény, komolyan apellálunk a deák-párti frakciókat képező képviselők hazaszeretetéhez, a végett, hogy elvetve a félelmet, s netán esorbát szenvedhető személyes érdeket, nyílt sisakkal lépjenek a sikkra.

S ha vannak a Deák-pártban frakciók, amelyek létüket személyhez kötik, s kívánságuk kielégítését, személyek kormányrajutásában találják, ne szégyeneljék ezt nyíltan kimondani.

Vannak helyzetek, midőn a személy kérdése oly programponthoz képez, mely alkalmas arra, hogy párt, vagy frakció csoportulására alapul szolgáljon.

Ha behatnánk a dolgok mélyébe, ki tudja, nem-e azt tapasztalnánk, hogy zilált pártviszonyaink kuforrása is, épen a személyek kérdésében rejlik.

Ismételjük tehát, a deák-párti frakciókon van a sor. Nyilatkozzanak világosan, elvek és személyek fölött, hadd lássuk, szövetkezhetünk-e s kívél és mivel szövetkezzünk.

— **A középpárti kör** ma délutáni értekezletében a központi bizottság azon jelentései tárgyalattak, melyek a képviselőház holnapi ülésének napirendjére vannak kitűzve. A központi bizottság jelentéseit az értekezlet észrevétel nélkül elfogadta. Ezután főlemlítettén a központi oktatásról szóló törvényjavaslat, erre nézve az értekezlet azon nézetben volt, hogy e fontos törvényjavaslatnak az osztályokhoz utasítása előtt annak alapos tanulmányozására s megvitatására kellő idő engedendő.

— **képviselőház jogügyi bizottsága** azon általános ellenvetések folytán, melyek a pestvárosi telekkönyvek átalakítását tárgyzó törvényjavaslat ellen Hodossy és Horváth Boldizsár által tettek, elhatározta, hogy a pesti telekkönyveket megtekinti s azok eddigi vezetéséről s állapotáról közvetlen meggyőződést szerez. Ennek folytán a bizottság tagjai tegnap délután megjelentek a pesti kir. törvényszék telekkönyvi hivatalában, hol Sárkány törvényszéki elnök, Bogisich alelnök, a telekkönyvi előadók és telekkönyvvezetők a telekkönyveket előmutatván és a kívánt fölvilágosításokat megadván, a bizottság tagjai

meggyőződhetek arról, hogy a pesti telekkönyvek 1856 óta teljesen az 1855. évi telekkönyvi rendeletnek megfelelően vezetettek, s bár külalakjukra s az átnézhetőség könnyűségére nézve nem felelnek meg a mostani telekkönyvi rendtartás igényeinek, hitelesség és pontosság tekintetében az új telekkönyvek színvonalán állanak.

— **A Deákpárt** ma esti értekezletének megnyitása után Trefort közoktatásügyminiszter emelt szót. Előre becsátván, hogy bár szándéka volt a közép tanodai oktatásról szóló törvényjavaslatra vonatkozólag elmondani nézeteit a tanügyi bizottság módosításairól, mindamellett eláll ettől, mert többen azon óhaját nyilvánították, hogy e törvényjavaslat tárgyalása a jelen viszonyok közt halasztassék el, ő ez óhajnak engedve arra fogja kérni a házat, hogy e törvényjavaslatot még ne utasítsa az osztályokhoz. Ezután elmondá főbb pontjait azon válasznak, melyet Irányi Dániel képviselőnek a fölnöttek oktatása ügyében tett interpellációjára adni szándékszik, s melynek főbb pontját a pénz hiánya képezi. A párt ugy a főemlített törvényjavaslatra, mint az utóbbi nyilatkozatra vonatkozólag helyeselve a miniszter előadását, az értekezlet véget ért.

— **Az egyesült vasuti és pénzügyi albizottság** ma délelőtt tartott ülésében Bánó József jegyző felolvasta az albizottságnak a nagybizottsághoz terjesztendő jelentését, melyet az albizottság helyeselt. A jelentés magában foglalja a keleti vasut történetének rövidrevont előadását, kiemeli a főbb momentumokat, ugy a kérdésben részes testületekre, bankok, igazgatótanács és a kormány valamint az illető egyénekre vonatkozólag. A jelentés bár röviden érinti a főbb pontokat, hét irrottivnyi terjedelmű. A kérdések szerkesztése most van munkában s a jövő szerdán tartandó ülésben ezek is előkerülnek, valamint a kihallgatandókra nézve is valószínűleg megállapodás jön létre.

— **Hallomás szerint** a nemzetiségi képviselők értekezletet tartottak, melyben fölmerült azon eszme, hogy miután számukra a jelen országgyűlésben, törökországuk megfelelő tér nem nyílik, mindannyian lemondjanak. Ezen eszme azonban elejtetett, csupán Moesonyi Sándor képviselő jelenti ki azon megmáshatlan határozatát, hogy mandatumát, mindenestre leteendő és félrevonul a politikai színpadtól. Őszintén sajnáljuk a t. képviselő ur ezen elhatározását nem csupán fényes tehetségeinél fogva melyek őt fiatal kora dacára a magyar parlament kiváló tagjai közé emelték, hanem azért is, mert szerettük remélni, hogy ugy személyes tulajdonainál mint befolyásánál fogva, ő lesz hivatva román-ajku polgártársaink és a magyar elem közt egyik legkiválóbb tényező lenni azon testvéries egyetértés létrehozásában, mely mind a magyaroknak, mind a románoknak egyiránt annyira érdekünkben van.

— **Az „Ellenőr“** tegnapi s az „Ung. Correspond.“ mai száma írja, hogy a „Pester Lloyd“ szombati számában megjelent s általunk is egész kiterjedésben közölt „egy régi deák párti“ aláírású cikk szerzője Fest Imre képviselő és államtitkár. Nem véltünk indiskretiót elkövetni, ha e hírt mi is hiteles forrásból vett értesülések alapján megerősítjük.

A „Pesti Napló“ a 21-es bizottság köréből veszi a hírt, hogy a kormány tagjai kérelmüket fejezték ki a tárgyalások lehető siettetésére. A kilenczes bizottság ma az egész délelőttön át ülést tart s azt valószínűleg d. u. is folytatja. Azt hiszik, hogy a jövő hét elején megkezdheti a plenumban a tárgyalásokat.

Tegnap minisztertanács tartott, mely — mint hírlik — a folyó ügyek tárgyalásán kívül a cabinet állása s a jelen bonyodalmakból való kibontakozásra a különböző oldalakról ajánlott kisegítő módokkal foglalkozott. Az eredményt, a létesült megállapodást nem tudjuk; de arról biztosíthatni vélünk, hogy a koalíciós tervek még nem haladtak túl a magánbeszélgetések stádiumát s ezt aligha is fogják túlhaladni, a míg a 21-es bizottság megállapodásaival szemben állást foglalnak a pártok.

— **A király** pétervári látogatásáról a „Golos“ figyelemreméltó cikkben emlékszik meg. E látogatásban a „Golos“ annak zálogát látja, hogy Ausztria és Oroszország között a félreértések korszaka lejárt. Egy kivétellel újabb időben soha sem törtültak elő komolyabb különbözetek. Európa egy hadseregével sem vettek részt csapataink annyi közös hadjáratban, mint az osztrákkal. Minden európai állam közül egyedül az osztrák az, melylyel sohasem viseltünk háborút. Mindkét főre nézve előnyös és biztos volt a szövetkezés. Így lesz ez jövőre is; hosszú nyugati határunk ismét két barátságos hatalom által van védve. Keletet illetőleg Ausztria és Oroszország rokon érdekek öntudatával bírnak és már közlekedésük ténye elégséges volt Törökországban a dolgoknak kedvező fordulatot adni. A keleti kérdés ily szerencsés egyet-

Thurzán János

értés folytán másképp is jobbra fordulhat. Végül a „Golos“ az orosz-osztrák német szövetséget oly erősnek látja, hogy annak ellenében a föld semmiféle hatalma sem veszélyeztetheti ismét Európa békéjét, és e szövetség, mely Európa békéjét biztosítja, semmiképp sem idegen a nemzetek belétele fejlődésének.

A keleti vasut ügyében működő albizottság mint az „Ung. Corr.“-ban olvastuk, ma délelőtt ülést tartott, melyben a Bánó József által készített 7 ivre terjedő javaslat fölolvastatván, némi módosításokkal elfogadogatott. A bizottság szerdán este még egy ülést tart azon czélból, hogy a jelentést hitelesítse, a kérdések szerkesztését és a kihallgatandó egyének névjegyzékét összeállítsa. Az albizottság elhatározta, hogy a jelentés nem hozatik nyilvánosságra addig, míg az egyesült vasuti és pénzügyi bizottságoknak be nem nyújtott. A diskretio, tiltja tehát, hogy már ma bővebb adatokat is közöljünk a jelentésből.

A szerbiai vasuti csatlakozásra nézve az „Ung. Act.“-nek jelentik Belgrádból, hogy az egyezmény végleg megkötött a magyar-osztrák és a szerbiai kormány közt. Ezen egyezmény szerint a szerbiai kormány kötelezetik az építkezéseket legkésőbb egy év alatt megkezdeni oly fűntartással azonban, hogy addig a porta alkalmas csatlakozási pontot fog a Morava völgyében kijelölni. Magától értetik, hogy a konstantinápolyi magyar-osztrák nagykövet utasítva van minden befolyását érvényesíteni arra, hogy ily csatlakozási pont mielőbb kitérjék és a megbízható forrásokból eredő hírek meg-egyeznek abban, hogy a kérdés elvben már el van döntve s hogy a szultán Milán fejedelemnek márczius havára bejelentett látogatása alkalmával át fogja adni a csatlakozás engedélyéről szóló fermant. E szerint a szerbiai vasutak építményei már a jövő nyár elején megkezdhetnének, föltéve, hogy az itteni kormány addig a modus procedendi kérdését megoldandja.

Az egyezmény további határozmányai szerint a Belgrád és Zimony közötti összeköttetés a Száván át vezető híd által létesítendő. Ami a szerbiai s a magyar vasutak közvetlen kapcsolatát illeti, a magyar-osztrák monarchia földadata a budapest-ujvidék-zimonyi vonal kiépítéséről, a Dunának Ujvidék melletti áthidalásával gondoskodni.

A földadó szabályozásáról szóló törvényjavaslat a főrendeknél.

Budapest, február 16.

A földadó szabályozásáról szóló törvényjavaslat, — amint a képviselőház tárgyalásából kikerült, — meglehetősen precizióval történt keresztülvitele egy költséges, — s meggyőződésünk szerint a nemzet jelen viszonyai között túlságosan költséges bürokratikus elvnek.

A javaslat 10 §-ában meghatározatnak a mivelési ágak: szántóföld, kert, rét (kaszáló), szőlő, legelő, erdő és nádas. Összesen hét mivelési ág. A 13. §. szerint minden mivelési ágban annyi osztály állítandó föl, amennyi a tiszta jövedelemre tényleges befolyással bíró gazdasági és értékesítési viszonyok különbségei szerint szükséges. Egy mivelési ágban azonban jársonként, illetőleg osztályozási vidékenként legfőbb nyolcz minőségi osztály állítható föl. De ha a tiszta jövedelemre befolyással bíró viszonyok, egy becselő járás területén belül annyira különbözök, hogy az egész becselőjárásra ugyanazon egy tiszta jövedelmi fokozat osztályozás nem alkalmazható, a becselőjárás több osztályozási vidékre osztandó fel, melynek mindenképen külön osztályozás alapján külön tiszta jövedelmi fokozat készíthető.

E szerint tehát becselő járásokként, illetőleg osztályozási vidékenként lesz 7x8=56 különböző osztály, a mely osztályok mindegyike — a bizottság s a képviselőház föltétlenül logikus határozata nyomán, — előre megállapított tiszta jövedelmi fokozattal bírva: ezen 56 osztály egyikébe fog kisebb-nagyobb mérvű igaztalansággal besoroztatni minden egyes parcella.

Mert nézetünk szerint e rendszer mellett a tiszta jövedelem igazságos evaluálása egyáltalában nem is képzelhető. Az evaluálás két mintatervvel lesz irányadó. Egyik a mintatervek jövedelmének megállapítása, a másik a besorozás. Ezen rendszer minden bürokratikus formája s hosszas fölebbezési forumai dacára is, világosan igaztalanságokra vezet mind a kettőnél, föltéve — bár megengedni kissé bajsosabb dolog volna, — hogy a kataszter rektifikációja keresztültelével mind oly egyének fognak megbízni, akik legalább is oly bölcsek lesznek, mint a gondviselés, és legalább is oly ártatlanok, mint az angyalok: még akkor is a 17—20 §-ban megszabott föltételeknek képesek lesznek e valóban eleget tenni? Felelet: nem. A szőlők-nél kiaphatandó az elmúlt 15 évi átlagos termés; ebből levonandó a szükséges munkaadó összege, — kiszámítva az utolsó hat év átlag árai szerint, megjegyez- tetvén, hogy a munkaadó átlagának kiszámításánál a kivételes körülmények, például vasuti, vagy más nagyobb mérvű építkezések által ideiglenesen előidézett áremelkedések számításba nem vétetnek. Az így nyert termés aztán az utolsó hat év alatt fennállott árak átlaga szerint pénz- zé számoltatik át, itt is megjegyeztetvén, hogy azon vidé- kekben, melyek a kiszámítási időszak folyama alatt vasuti összeköttetést nyertek, a szállítási költségek úgy számítan- dók le, mintha a vasut már az egész idő alatt létezett volna. A vételárból aztán levonandó végül a piaczig való szállítási bér.

Hol van már — kérjük, — az a bölc és angyal, aki, ha illetőleg a szőlőnél tizenöt évi átlagban precizie adná a termést, hol van az, a ki feleletet tudna adni a hat évi munkabér átlagára, a ki meg tudná határozni, hogy a nagyobb építkezések által okozott munkabér-emel- kedés meddig hat vissza az építkezés évnapijára, hol kezdődik a munka ár-hullámzásának ideiglenes volta és hol szűnik meg? mely kiadások és munkák tartoznak szorosan a regie költségekhez, melyek nem? mik voltak az utolsó évek átlagárai, melyek kérdéses piacok, hol az árak dön-

tők, mennyi volt a viteldij, hol határozatik meg a zóna, a meddig a vitelbér hozzászámíthatatik a termelési költség- hez? stb. Aki azt hiszi, hogy azon járási bizottságok ké- pesek lesznek erre preciziz választ adni, melyek a törvényjavaslat szerint fognak működni: azok nagy op- tímizmusban vannak, mert ily bonyolult kérdésekre legna- gyobb nemzetgazda is csak hosszas, szorgalmas buvárkó- das után felelhetne egy, ahogy.

Es mikor ez az első művelet meg van: akkor jó a második: minden egyes parcellának besorolása ezen tiszta jövedelmi fokozat valamelyikébe. Itt épen lehet- len megint az igaztalanság kiküldése. Minden parcellá- nak megvan a maga különös természete, hogy úgy fe- jezzem ki magam: egyéni sajátja. Már most ezeket volle-velle be kell szorítani 56 osztályba. Valóságos pro- kruszeli ágy. A jövedelem okvetlenül ez osztályok valamelyikébe szorul, és mivel az szükségképen más min- den parcellánál — nagyon természetesen minden egyes parcellánál egy fiktív adó-alap áll elő.

Telhat a javaslat szerint az adóalap evaluálására föl- használt processus mindkét ága föltétlenül még a legböl- csebb s legangyalibb kezek közt is igaztalanságokra ve- zot. Merevsége megfosztja attól, hogy a tényleges viszo- nyokhoz simuljon. Ha pedig csak egy fiktív adóalapa van szükség: úgy helyesebb lett volna az „ideale Steuer- eintriebung“ klasszikus idejének példáján okulva, előre meghatározni Bécsben (akármeg mondanai: Budapesten) mennyi Magyarország összes adóalapa a földbirtok után.

Minden tényező, mely a följövedelmre befoly, a forgalmi ár, az értékesítési foglalja magába. A földbirtok forgalmi ára a tiszta jövedelem tökéletesítése. A vevő és eladó jobban ismerik a parcella tiszta jövedelmét, mint a hogy az mindenféle átlagok alapján evaluálható ily mesterséges bürokratival.

E javaslat keresztül ment az alsóházon oly időben, midőn imputatiónak nincs helye. Megszavaztatott: senki sem tudja, hogy. Csak egyetlen egy czél értetik el vele: 12 és fél millió kidobása. Ez ugyan biztos czél. Ha a nem- zetnek van kidobnivalója: ám tegye meg. Több is veszett Mohácsnál.

Hanem a főrendház láthatta a kataszteri fölmérés iránt tett változtatásainál, hogy a képviselőház őrül, ha megszabadul az óriás költségektől, mikbe véletlen sodor- tott vele. S mert ezt tapasztalatló tudja: föltesz- zük hazafiságá gárol, hogy e javaslatot vizs- gautasítja, s az által nemcsak a közvéle- ményt, hanem a képviselőházat is leköté- lezi magairánt.

A belügyminiszter és a szász egyetem.

A „Reform“-nak megküldték a belügyminiszternek a szász egyetemhez intézett, s február 13-án fölolvastott rendeletét, melyet a nevezett lap levelezője szerint a szász atyafiak több helyütt „ohó“-zással fogadtak.

A rendelet eképen szól: „Méltóságos ur! (Conrad Mór szász ispán urhoz ezimezve.) A szász nemzeti egyetemnek mult évi decz. hó 19-én tartott üléséből 1525. szám alatt hozzáim intézett fölterjesztéséből megittközéssel vettem tudomást arról, hogy az egyetem a törvényhatóságok területének szabályozása és új beosztására vonatkozó kérdést tanács- kosása tárgyává tevén, az e tekintetben hozott határo- zatában oly nézetek és kifejezések jutottak érvényre, melyekben egy részről a magyar államiség eszméjének, s az alkotmányos kormányrendszer alapföltételének nyílt megtagadása, másrésztől a főnálló közintézmények iránt kihívó dacz nyilvánul.

Hatáskörömmel járó kötelemimhez tartozván ör- ködni fölött, hogy törvényellenes törekvések által az államintézmények iránt köteles tisztelet meg ne ingattas- sék: minthogy a szász nemzeti egyetem főnállott hatá- rozatában a törvény s az ennek alapján kiadott 1866. évi ápril hó 19-én kelt királyi kéziratban kifejezett azon legmagasabb elhatározás ellenére, melynek értelmében az egyetem közjogi ügyek tárgyalására illetéktelennek mon- datott ki, oly tárgyat vont tanácskosára körébe, mely ki- válóan közjogi természetű fogva föltétlenül hatáskör- ön kívül esik: ezen illetéktelenül hozott határozatot semmiesem nyilvánitom, az abban foglalt törvényellenes nézetekért és helytelen kitételekért pedig roszalásomat fe- jezem ki.

Mely elhatározásomról méltóságodat oly fölhívással értesitem, hogy azt a szász nemzeti egyetemnek azon komoly figyelemzetésemmel hozza tudomására, miszerint hazafiságától elvárom, hogy jövőben saját jól fölfogott érdekében is hason irányu tárgyalásoktól annyival is in- kébb óvakodni fog, mert semmi szín alatt eltérni nem szándékozom, hogy az egyetemi gyűlés hatáskörét tul- lépve, oly jogokat követeljen magának, melyek őt sem a törvény, sem a törvényes gyakorlat alapján meg nem ille- tik, s legkevésbé szándékozom eltérni azt, hogy az egye- temi gyűlés nézeteinek oly irányban s oly módon adjon kifejezést, mint azt legutóbbi fölterjesztésében tette.

Méltóságodat pedig fölhívom, hogy az egyetemi gyű- lés tárgyalásain ezen rendeletet megtartása fölött szigo- ruan örökődjék.

Fogadj méltóságod tiszteletem nyilvánítását. Budapest, 1874. évi január hó 27.

Gr. Szapáry, m. k.

T a n ü g y.

Törvényjavaslat a fötanodai oktatásról.

(Beadja dr. Oláh Gyula orsz. képvis.)

(Folytatás.)

50. §. A szigorlati díjakat a tudománykarok meg- hallgatása után a közoktatási miniszter állapítja meg.

51. §. Azok, kik egyetemi tanfolyamot nem végez- tek, már írásbeli dolgozatuk alapján is visszautasíthatók a szigorlatról 3—6 óra s írásbeli szigorlatok ismételt el- utasítását után többé ugyanazon tudásra vonatkozó szigorlatra nem bocsájthatók.

52. §. Ha a szigorló a szóbeli szigorlaton visszavet-

etik: a vizsgálat ismétlésére csak három hó lefolyta után bocsájtható, s ha ekkor sem állja ki a vizsgálatot, annak ismétlése csak még egyszer, és pedig nem előbb, mint egy év múlva engedtetik meg. Aki ez alkalommal is meg- bukott, szigorlatra többé nem bocsájthatik és annak kül- földi egyetemen netán nyert s hasonló tárgyakra vonat- kozó tudori oklevele sem honosítható.

53. §. A jó sikerrel letett szigorlat befejezte után a szigorló a dékán és a jelenlévő tanárok előtt a következő szövegű fogadalmat teszi: „Én N. N. ünnepélyesen fogad- dom, hogy mint . . . tudor ugy tudományos működéseim- ben, valamint állásomból folyó közszolgálati cselekmé- nyeiben, mindenkor a tudomány kívánalmái és legjobb meggyőződéseim szerint fogok eljárni.“ — A szigorlati be- fejezte és ezen fogadalmat letétele, továbbá az esedékes bélyeg- és leírás díj lefizetése után a szigorló a dékántól veszi át tudori oklevelét.

54. §. Az eddigi szokásban volt felolvasás (promo- tio), valamint a tisztelbeli tudorság adományozása jelen törvény kihirdetésétől kezdve megszűnik.

55. §. Azok, kik a közigazgatási szakpályákra ké- szülnek, az ezen szakpályákon szükséges tudományágak- ból a jog- és államtudományi tanszak, vagy a közoktató- si miniszter által kiküldött vizsgáló bizottság előtt állam- vizsgálatot tehetnek, mely államvizsgálatok tárgyát s megtartásának modozatát a közoktatási miniszter külön szabályrendelettel állapítja meg.

56. §. Államvizsgálatot mindenki tehet tekintet nél- kül arra, hogy végeztet-e egyetemi tanfolyamot, vagy nem: — A vizsgálati idő azon tantárgyakból, melyeket a jelölt egyetemen, vagy jog s államtudományi akadémián akár mint rendes, akár mint rendkívüli hallgató szorgal- masan és egészen hallgatott: félóra, azokból pedig mely- kerek vonatkozólag ily lezkelátogatást nem tud kimu- tatni: egy óra.

57. §. Az egyetemen tehető középstanodai tanár- ságra jogosító tanári vizsgák s mintán a tanárjelölteknek azon tanszakon kívül, melyből magukat középstanodai taná- rásra kívánják jelöltetni, a neveléstanból is szóbeli vizs- gát kell tenniük: az egyetemeken a megfelelő paedago- giái tanszéknek rendszeresítettnek.

58. §. Az eddigi külön főnállott középstanodai tanári képezdék megszűnnek.

59. §. A középstanodai vizsgák azon tantárgyból, melyre a képesítés vonatkozik, mindig írásbeliek és szóbeliek. Középstanodai tanári vizsgát mindenki tehet tekintet nélkül arra, hogy végeztet-e egyetemi tanfolya- mot, vagy nem? A vizsgálat a megfelelő tanszak dékánja és az illető tanárok előtt történik. A vizsgálati idő azon tantárgyakból, melyeket a jelölt valamely nyilvános föta- nodán akár mint rendes, akár mint rendkívüli hallgató szorgalmatosan és egészen hallgatott: félóra, azon tantá- rgyakból pedig, melyekre vonatkozólag ily lezkelátoga- tást nem igazol: egy óra. A tanári vizsgálatok egyéb részleteit a közoktatási miniszter a tudományi karok meg- hallgatása után, szabályrendeletileg állapítja meg.

60. §. Az országban kívüli egyetemek lezkelátoga- tási bizonyítványai a tudori szigorlatok, állam- és tanári vizsgák letételénél csak annyiban vétetnek tekintetbe, a mennyiben azok oly tanintézetektől erednek, melyeknél a magyarországi egyetemen lezkelátogatási bizonyítványai szintén érvényesekül ismertetnek el.

2 Jog- és államtudományi fötanodák.

61. §. A jog- és államtudományi fötanodák külön- álló- és államtudományi egyetemi karokat képeznek azon hozzáadással, hogy azokban a bölcsészeti és történelmi szaktudományok is előadtnak. E szaktudományok taná- rai is tagjai a kar tanártestületének.

62. §. A különálló jog- és államtudományi karok nincsenek jogosítva sem egyetemi magántanári képesítés- re, sem tudori szigorlatok tartására és tudori oklevelek kiállítására, — lezkelátogatási bizonyítványokat azonban az egyetemeken kiállított hasonló bizonyítványokkal egyenértékűek, — valamint a szigorlatok — és állam- vizsgálatokra nézve is a különálló jog- és államtudományi karok hallgatói teljesen egyenjogúak a tudományegye- temi hallgatókkal. Jogukban áll továbbá a külön álló jog- és államtudományi karoknak magántanárokat képesíteni (habilitálni) a jelen törvény 22 és 23-ik §§-ai értelmében, akik azonban csak a képesítő fötanodán bírnak magánta- nári jogosultsággal.

63. §. A jog- és államtudományi fötanodák személy- zetét képezik: 1. A tanári testület. 2. A különálló jog- és államtudományi fötanodák hallgatói és 3. a fötanoda tisztviselői.

64. §. A tanári testülethez tartoznak: 1. A tanárok. 2. A rendkívüli tanárok. 3. A helyettes tanárok. 4. a ma- gántanárok. 5. a tanítók. A tanár testület tagjai illetőleg a jelen törvény 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 és 32-ik §-ai az ily jog- és államtudományi különálló karokra nézve is érvényesek, a 31 és 32-ik §§-ra vonatkozólag azon módosítással, miszerint a fegy- lmi bíróságot az ily tanodák felett a budapesti tudomány- egyetem, az erdélyi részeken működők felett pedig a kolozsvári tudományegyetem gyakorolja az említett sza- kaszokban megállapított eljárás szerint. A vizsgálatot azonban azon jog- és államtudományi fötanoda tanártes- tületé teljesíti, melyhez a vádolt tartozik.

65. §. A jog- és államtudományi fötanodák hallga- tóit illetőleg a jelen törvény 33, 34, 35, 36-§§ — ezen fötanodák tisztviselőire vonatkozólag pedig a 49. § rendel- kezései érvényesek.

66. §. A jog- és államtudományi fötanodák igazgató hatóságát azok tanári testülete képezi. A testületnek tag- jai: az összes rendes s rendkívüli tanárok s a magánta- nároknak általuk évenként választott képviselője; — a tanári testület élén a dékán áll, kit a testület a karbeli rendes tanárok közül évenként választ.

67. §. A hallgatók fegyelmi tekintetben a tudomány- kar hatósága alatt állanak. A fegyelmi büntetések a kö- vetkezők: 1. megintás és figyelmeztetés a dékán által; 2. megrovás a dékán által a tanártestület előtt azon figyel- meztetéssel, hogy ismételt, habár kisebb mérvű kihágás esetében a tanintézetől való elutasítás fog bekövetkezni; 3. elutasítás a tanintézetől 1—4 félévre és 4. végleges

kizárás. Elutasítás és kizárás esetében a fegyelmi bíróságot az összes tanári testület gyakorolja. A fegyelmi rendtartás és eljárás a külön álló jog- és államtudományi főtanodáknál ugyanaz, ami a tudomány-egyetemekre nézve megállapítottatik.

68. §. A jog- és államtudományi főtanodákon a jelen törvény 55 és 56 §-ban megírt államvizsgák az ott megszabott módon tehetőek.

(Folyt. köv.)

Különfélek.

Budapest, február 16.

(Hivatalos.) A közös külügyminiszter Horowitz Edét, a cs. és kir. keleti akadémia végzett növendékét, konzuli növendékké. A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök Zachariás Gergely adóhivatali tisztet ellenőrré, Karner Gusztáv adóhivatali tisztet ellenőrré, Faber János pénzügyi fogalmazót II. osztályú pénzügyi titkárrá; a vallás- és közoktatásügyi miniszter Egri Ferenczet tanítóképzési rendes tanárt hasonló minőségben a löcsői állami főreáltanodához; a kir. igazságügyminiszter Bodescu János naszodi törvényszéki irodatisztet ugyanazon törvényszékhez irodáigazgatóvá, a kerecsényi k. törvényszékhez telekkönyvi irnokká, Józsa György ottani járásbíróági díjnokot, a rimaszombati kir. járásbíróshoz végrehajtóvá Páry Tamás sóregi lakost. Tihanyi Ferencz kecskeméti kir. törvényszéki segédte elkönyvezetét hasonló hiv. minőségben a pesti kir. törvényszékhez, Hegedűs István h. szoboszlói k. bíróági aljegyzőt a debreczeni k. törvényszékhez, a szoborvári kir. járásbíróshoz végrehajtóvá Kuthy Albert ungvári kir. törvényszéki irnokot nevezte ki. A honvédelmi m. kir. miniszter Fabry Gusztáv k. gyalogzászlóaljbeli honvédet díjjal m. k. honvédbíró-gyakornokká nevezte ki.

A király pétervári tartózkodására vonatkozólag ma délelőn a következő távirati tudósítás érkezett: február 15-diki nagy diszeledeben 220 egység, s az egész udvar, a miniszterek és követek jelen voltak. Az orosz császár pohárköszöntést mondott, melyben az osztrák császárt üdvözölve, örömet fejezte ki Szent-Pétervárt megjeleneése fölött és azon várakozását fejezte ki, hogy a két fejedelem barátsága Vilmos császárral és Victoria királynővel a világékekét meg fogja örízni. Az orosz császár meghajította magát a walesi herceg felé, ki köszönt. Az osztrák császár ezt felelte: „Hálával eltelve a barátságos fogadtatás fölött, melyben itt részesültem, osztom öszintén a felséges barátom által ép most kifejezett nézeteket és érzelmeket. Polgaram írtam a császárné, a császárné és az egész császári család jólétére, kiket az „Isten áldjon meg.“ A császár kissé gyöngékedik, minek folytán a diszemle elmaradt. Az osztrák császár kedden fogadja az osztrákok küldöttségét, kik Odessában és Sz.-Pétervárt vannak megtelepedve. D. e. fél 10 órakor az osztrák-magyar uralkodók kíséretével jelen volt az érsek kíséretében a kápolnában. Egy órakor órváltó disz-szemle lesz s az egész katonai kíséret diszruhában jelenik meg. Gortsakoff herceg viszonzlátogatást tett Andrássy grófnál, mely egy óráig tartott. Kedden diplomatiai ebéd báró Langenau altábornagynál. Ugyancsak tegnap este a nagy színházban disz előadás tartott, melyre 6 főségeik az osztrák-magyar és orosz uralkodók, a nagy hercegekkel és angol hercegekkel esti háromnegyed 9-kor hajtottak. Az utazók ünnepileg voltak diszítve és világítva, s a legfelsőbb uraságok megérkezésekor egy zenekar az osztrák néphymnust játszotta. A disz előadás 9-től esti 10 óráig tartott. Az orosz császár és a nagyhercegek osztrák egyenruhában voltak a Szt István-rend nagy szalagjával diszítve, az osztrák-magyar uralkodó orosz dzsidász ezrede egyenruháját viselte. A két felség egymás mellett ült. Az osztrák-magyar uralkodó mellett ülték Csarewna (a trónörökös nagyherceg neje) a walesi herceg a dán koronaherceg, Alexandra Petrovna nagyhercegnő, az edinburghi herceg és Katalin nagyhercegnő. Hátrább foglaltak helyet a kíséret tagjai, Gortsakoff herceg, Andrássy gróf, Bellegarde gróf főhadsegéd és az osztrák-magyar követség tagjai.

Deak Ferencznel a fővárosi polgármestere látogatást tett, s a városi tanács azon óhaját fejezte ki előtte, miszerint az új tanásterem nagy hazánkia eredeti arcképeivel diszítették föl. Deak ezen óhaját köszönetének kifejezése mellett vette tudomásul s megígérte, miszerint, mielőtt egészen egészen megjavul, tudatni fogja a főpolgármesterrel, mikor ülhet az őt lefestendő művész előtt.

Regényes kalandort fogtak el a napokban Veszprémben, ki a csalánság azon új nemét találta föl, hogy meggyérül meggyére utazott, s mindenütt hazug följelentéseket tett kirabolatásá iránt, s így esikart ki pénzt a jószívű emberbarátoktól. Az illető P. L. hajduszboszlói ügyvéd, ki már egy könyvet is adott ki: „Hervadit virágok“ címmel. Tettének indoka gyanánt állítólagos fogadását hozta föl, miszerint három vármegyét fölültet s kirabolatásáról okmányokat szerzend.

Az „Europa“ biztosító társulat ellen, mint az „Alföld“ írja, büntetővizsgálat fog indítani, mivel a nevezett társulatnál Pappian István, volt aradi postatiszt örökös részére 1000 forintot biztosított, ezen összeg fizetését azonban a biztosító halála után a társulat megtagadta, okul adván, hogy az elhunyt, halála előtti utolsó részletet nem fizetett be, mi azonban, mint az „Alföld“ írja a társulat hibája folytán történt.

A kolozsvári nemzeti színház ügye, mint a „Magy. Polgár“ írja, a választmányának pénteken délután tartott ülésében egészen váratlan megoldást nyert. Paulai Ede a választmány föltételeit nem fogadta el, hanem egy 25 pontból álló módosítást küldött le feleletül a helyett, hogy személyesen jött volna le Kolozsvárra. A választmány tapasztalva, hogy az alkudozások így czélra sohasem fognak vezetni, s az idő már túlhaladt azon a határon, mikor a szerződéseket meg kell kezdeni, új módozatokról kezdett gondoskodni s elhatározta Paulai-vel az alkudozásokat ez időre megszüntetni. Báró Huszár Sándor ismét megkínálatott, hogy az intendánságot fogadja el, ő azonban nem volt hajlandó erre. Ekkor a választmány egyik tagja Korbuly Bogdán ur, ki ez idő szerint a kolozsvári színház főpénztárnoka is, azon váratlan ajánlattal lépett föl, hogy ő kész elvállalni egy évre a

színház vezetését, s ha kezelése alatt deficit lesz, ezt saját erszényéből fődözi; ellenben ha haszna lesz az év végén, az a színházé lesz. Ez olyan ajánlat volt, hogy gróf Mikó Imre sietett azonnal köszönetét kifejezni Korbulynak s a választmány az intendánsi tisztet készséggel Korbuly urra ruházta át egy évre. A Korbuly ur ajánlata leginkább akkor nyer jelentőséget, ha elmondjuk azt is, hogy a múlt évi kezelés tizenötzer forint deficitet hagyott hátra. Paulay kétségkívül nagy sikerrel működött volna a kolozsvári színház fölvirágoztatásán, s ezen és ama másik okból, mivel a budapesti nemzeti színháznál nem adnak neki tehetségének megfelelő tórt ohajtottuk volna, hogy Paulay a kolozsvári színház vezetését átvette, a színház javára kamatoztassa szép tehetségét és szakismeretét. Mivel azonban Kolozsvárt az ügyek más fordulatot vettek, örülünk, hogy Paulay megmarad nekünk; mert végre is nem hisszük, hogy oly becses erő számára mint Paulay, nem lehetne a mi nemzeti színházunknál is alkalmas működési tórt találni. Öszintén megvallva a keresetű muzsahajlék nagyon-nagyon szegény arra, hogy oly ember, mint Paulay, a művészeti érdek érzékeny kára nélkül, valami félre eső zugban vonuljon meg.

Érdekes bucsulevél. A saarbrückeni posta egyik hivatalnok 30,000 tallér értékű pénzeslevelek elszikkasztása után megszökött, s daczára a rendőrség teljes tevékenységének, mindekkor nem juthattak nyomába. Szállásán ily bucsuzót hagyott: „A folytonos zaklatásokat az itteni postahivatalnál már tovább ki nem állhatván, kétségbeesésemben főbe akarám magamat löni; hanem ehhez gyáva vagyok, s jobbnak látom a bünténynek egy másik pályájára lépni — vagyis inkább adneccálok. A főbelövéshez még van elég időm. — Adieu!“

Jászberényben a város által alapított muzeumot a legnagyobb ünnepélyességgel készülnek a legközelebbi kerületi közgyűlés alkalmával megnyitni.

Ujjap. „Független Polgár“ czim alatt a napokban újabb politikai, közművelődési és közgazdasági napilap indult meg. A szerkesztőségünkhez beküldött első példány eléggé változatos tartalma. Szerkesztő Rill József. Előfizetési ára az év végeig 10 frt. E lap a tanárok és tanítók szövetségének közlönye.

Gyilkosság. Mohácson, mint a „Pécsi Figyelő“ írja, mult hétfőn éjjel a város kellő közepén (a főútczában) lakó vagyonos özvegy asszonyt gyilkoltak meg ágyában ismeretlen tettesek. A gyilkos előző is nyakát szelte el áldozatának, később szíven okozott szarásokat, és készt ott hagyta. A gyilkos hihetőleg rablási szándékkal tört be, — hogy talált-e? az kérdés, mert a különben zsugori nő pénzét rejtekhelyen tartotta, melyet csakis egyik ki ismerősének árult el, ki a bíróságnak e titkot fölfödözvén, ott 1067 frtot, papírpénzben, továbbá 23 aranyat és több ezüstpénzt találtak. Eddig gyanu miatt egy molnárt fogtak be.

Rövid hírek. Rossi budapesti vendégszereplése után, mint a „Pressburger Zeitung“ írja, Pozsonyban is fölfog lépni néhány darabban. Ezen darabok: „Othello“ „Kean“ és XI. Lajos. — Az aradi honvédegyelet által rendezett bál 800 frt tisztajövedelmet hozott, mely az aradi honvédeknek és munkaképtelenek segélyezésére fordították. — Zirc herceg József Móróczföldi tanítótestélyt rendezett, melynek tisztajövedelme egy iskolai könyvtár föllállítására fordították. Az estély jellege, bár Móróczföldi nem község, magyar volt. — A szentkúti sirlómet január 17. ismeretlen tettesek feltörték a hullákon találtott értékesebb tárgyakat elrabolták, az ezt megelőző napokban pedig a szikári sirlómet tettek föltörési kísérletet, de a második ajtó utját állotta, valószínűleg korbóló cigányok vetemedtek ez embertelenségre, kik már üldözöbe is vétettek. — A kis szász királyság póstaintézményének 1873. évi jövedelme 4 millió frtra rugott, minden egyes lakosra jutott a nevezett évben tizenkét levél. A kulturára nézve valóban szép hévmérő. — A kolera, salgó-tarjáni hírek szerint ott ismét kiütött a mult hó végével, s két egyént elragadott. — Világposta és léghajózás“ czim alatt dr. Stephan németországi főposta igazgató igen érdekes fölolvastat tartott, mely közelébb röpírat alakjában fog megjelenni. — A kassa-oderbergi vasútvonalon a hó elején közbejött nagy hócsékek megszakították a forgalmat, mely csak folyó hó 14-dikén volt, helyreállítható. A Tátra-hegység vidékén a hólepel vastagsága némely helyütt tizenegy lábát ér.

A budapesti nemzeti tüdőző s torna-egylet saját díszes ösz-utcai csarnokában vasárnap tartá évi közgyűlést melyen az egylet eddigi elnöke, kinek a hazai tornászati magyarossága is nem a legesekélyebb érdeme, Matolay Elek ügyvéd, s alelnöke Szontágh Ábris ismét egyhangulag megválasztották. Az egyletnek jelenleg — az alapító tagokon kívül már vagy 700 tagja van, kik között 300 működő tornász; azonkívül 1450 növendéke. A jelen három tornatanító mellé egy negyedik, fog szerződött. A tanórák száma heti 71-re emelkedett mindez adatok jelentékeny lendületéről tanuskodnak az egyletnek. Minthogy ez azonban, függő adosságaival még mindig lényegesen terhelve van, a választmány azon indítványa, hogy a tagok havi díja 50 krajczárról 1 forintra emeltessék föl, elfogadottat. A pénztárnoki jelentés szerint az öszes jövedelem tavaly 17,750 frt, az öszes kiadás 17,468 frt volt. Pénztári maradvány 935 frt. Az előirányzatban 1500 frt erejéig bizatott meg a választmány azon költségek iránt, melyek a csarnok tökéletesítése szempontjából szükségeseknek mutatkoztak. Végre Elischer indítványára elhatározottat, hogy ezental a művezető nem a közgyűlés, hanem a választmány által fog választatni a közgyűlés elé terjesztett szerződési föltételek mellett, s hogy sem a művezető, sem a tornatanítók választóképességgel ne bírijanak, akár passív, akár aktív irányban.

Nemzeti színház. Kedd február 17. A „Próféta“, Opera 3 fölvonásban.

Táviratok.

Páris, február 16. A „Moniteur“ megemlékezik egy cikkében a pétervári utazásról, így ír: Az uralkodók korábbi utazásai azon szándéknak adtak kifejezést, miszerint a francziák tervezett boszuhadjáratát nem hajlandók támogatni, míg a jelen utazás által Ausztria-Magyarország és Poroszország kormányai ki akarják fejezni, miszerint Oroszország fejlődésének útjába akadályokat gördíteni nem szándékoznak.

London, február 15. A „Pall-Mall-Gazette“ szerint a kabinet beadta lemondását. A királynő elhatározása valószínűleg kedden jön tudomásra.

London, február 15. Az „Observer“ szerint a kormányválság fölött holnap határoz a minisztertanács, s azt hiszi, hogy Gladstone a parlament összehívése előtt beadja lemondását. Disraelivel lord Cairns mint lord-kancellár, Buckingham herceg mint a titkos-tanács lord-elnöke, Richmond herceg mint a hadügyi államtitkár s Northumberland herceg mint az admirális első lordja lép a kabinetbe.

Róma, február 15. Tarquini bibornok (a jezsuita rendből) ma tüdőgyuladásban meghalt. — Antonelli egészségi állapota kielégítő.

Florenz, február 14. A „Gazetta d'Italia“ Lamarmora választat közli Usedom nyilatkozatára. Kijelenti, miszerint a 17. évi kelt jegyzéket nem kapta még az nap este, s hogy nem nyilvánította miszerint nem akar Bécs ellen indulni, miután épen az ellenkezőt szándékozta.

— Éjjel érkeztek. —

Berlin, február 16. A birodalmi gyűlés mai ülésében az elzász-lothringeni 15 követ megjelent, helyüket a legszűlső jobb-ban választák ki a szövetségstanács-asztalnál; heten papi ruhában jelentek meg. — Ma történt a birodalmi katonai törvény első olvasása.

Szent-Pétervár, február 16. Artur herceg már elutazott. — Lüders tábornok meghalt.

Közgazdaság.

Budapest, február 16.

A londoni nemzetközi borkiállítás árucarnokába gr. Zichy Ferencz jeles boraiból 30,000 üveget fog küldeni s ennek elárúsítását egyik jó hírű budapesti borkereskedő fogja eszközölni.

Az osztrák nemz. bank tartalékja, a keleti vasut elsőbbségeinek kiváltása nélkül is, a harmincz milliót érvén el. a „N. fr. Pr.“ azt hiszi, hogy már közelebb föl lehet függeszteni a bank-alapszabályok hatályon kívül tételéről szóló rendelkezést; arra azonban, hogy a kamatleszálltassék: a bank nem akarja magát elhatározni.

A vasuti kartell-szerződés ellen a bécsi gabna és lisztözsdé petíciót nyújtott be az alsóházhoz. Csak nálunk nem tesz senki semmit.

A keleti marhavész tárgyában a hivatalos lap egy körrendeletet jelent, miszerint a vész Magyarország területén megszűnt; emélfogva az óvó rendszabályok az alkalomra hatályon kívül helyeztetnek.

A budapesti lánchíd bevétel a mult évben 612,266 frt. 9 $\frac{1}{2}$ kr. kiadása 88,017 frt. 33 kr.; s így a tiszta jövedelem 524,248 frt. 46 $\frac{1}{2}$ kr. volt. Ehhez jönnek az átkelési díjak 58,404 frt. 30 kr. evvel együtt tehát 582,662 frt. 76 $\frac{1}{2}$ kr. A propeller társulat ezen illetékeken felül még 99,376 frtot vett be. Ebből kitűnik, hogy a partok közti közlekedésért a fővárosi lakosság a mult évben 770,046 frt. 45 $\frac{1}{2}$ kr. fizetett.

Heti tudósítás az ipar állásáról. A farsang végéhez közeleg, és így hozzávetőleg megítélhető már, hogy az idényüzlet ez idén körülbelül egy ötöddel volt gyengébb mint tavaly. A drága bálünnepből egyik legismertebb czégünk az idény alatt 200-at adott el, míg tavaly 300-at; legkapósabbak voltak a 40—50 fitba kerülő bálünnepök. Kalap és virágárusok meglehetősen kielégítő forgalomnak örvendtek. Szabók és cipészeknél, valamint fényüzési üzletekben a a mostoha viszonyok nem fordultak jobbra. Borkereskedőknél is csekélyebbek voltak a megrendelések mint tavaly, úgy, hogy kádárok is csak készletre dolgoznak. Kőművesek itt-ott házbontást sokkal vannak elfoglalva. A pénzbehajtási üzlet igen rosz.

Több osztrák és porosz-szilezia banyatulajdonos és jelentékenyebb vasiparos — mint a „M. Pogár“ hallja, néhány magyarországi vállalkozóval egyesítve konsortiumot alakítanak e napokban azon czélból, hogy a magyar kormány a főlső magyarországi kincstári vasbányák és vashámorok bérbevétele iránt ajánlatot tegyenek. Ha a kormány kedvezőleg nyilatkozik, az ideiglenesen alakult konsortium a szükséges üzleti tőke megszerzése végett részvénytársulattá alakuland.

A franko-magyar bank közgyűlése márczius 18-án tartatik meg; azonban eddig még sem a mérleg, sem az igazgatói jelentés nem készült el.

Szarvasmarha-tenyésztésünk emelésének eszközeiről czim alatt egy terjedelmesebb emlékirat jelent meg Máday Izidortól. Az emlékiratot Máday az országos magyar gazdasági egyesület szarvasmarha-tenyésztési szakosztályának megbízásából készíté s azt a február 9-diki szakosztályi ülésen terjeszté elő. A mű előadja a szarvasmarha-tenyésztés hanyatlását és annak okait; a tenyésztés emelésére a külföldön alkalmazott intézkedéseket; továbbá a hazai tenyésztés emelésére czélzó javaslatokat s a tenyésztést megkönnyítő intézkedéseket. Függelékben érdekes statistikai adatokat találunk a magyar birodalom szarvasmarha állományáról megvénkint. Az ezen müben érintett eszmék a még e hóban soron kívül tartandó gyűlésen fognak tárgyalatni.

A budapesti gabna- és értéktözsderől február 15. A gabnatözsden 10,000 mérő tavaszi zab köttetett 2.31—2.32 ötven fontonként Győrből elszállítva. — Az értéktözsden alig lehetett némi forgalmat tapasztalni. Az árfolyam, ha nem szállott, változatlan. Magy. vasuti kölcsön 99.25. Djsorsj. 80. Szállódézsmaaváls 72, földhitelintézetzi záloglevelek 86.50, magyar jelzálog-bank 79—79.75. Magyar hitel 143.75—144. Kőszén és téglyagyár 182. 20-frankos 9.03, ezüst 106.75.

Felelős szerkesztő: Huszár Imre.

A budapesti áru- és értéktőzsde hivatalos árjegyzései 1874. február 16-án.

Gabona-árak.		Vámmászánkint		Részvények.		Adva		Tartva		Adva		Tartva		
Hang.	font	font	frt	Befiz.	Adva	Tartva	Befiz.	Adva	Tartva	Befiz.	Adva	Tartva	Adva	Tartva
Buza, bányási ó v. uj	83	7.60	7.75	315	Első magy. ált. biztosító-társaság	940.	950.	500	Első magyar serfőzde	415.	420.	Magy. vasuti köles (120 frt ez.	99.	99.25
" " " "	85	7.85	7.95	200	Haza	—	—	200	Sertészhalál	180.	185.	Ang-osztr. bank befiz. (100 ft ez.)	153.75	154.25
" " " "	87	—	—	300	Pannonia	355.	360.	200	Athenaeum	241.	242.	Osztr. földh. befiz. 80 frt ezüstb.)	239.50	240.
tiszav. " " " "	83	7.75	7.85	100	Pesti bizt.	64.	65.	500	Pesti könyvnyomda	670.	680.	Hitelintézet	—	—
" " " "	85	7.95	8.10	200	Hunniá	85.	88.	200	Egyesült magyar gőzhajó-társ.	6.	6.25	Alsó-ausztr. lesz. társ. 500 frt.	46.50	47.
" " " "	87	—	—	300	Unió	185.	190.	500	Ganz-féle vasöntőde	370.	375.	Franco-osztr. bank befiz. 80 frt ez.	982.	984.
pestm. " " " "	83	7.65	7.75	200	Pesti közuti vaspálya	348.	350.	200	Gschwindt-féle szeszgyár	232.	235.	Nemzeti bank	522.	526.
" " " "	85	7.90	8.05	200	Budai	100.	102.	200	Börgyár	85.	86.	Dunagőzhajó-társ. 500 frt pp.	214.	213.
" " " "	87	—	—	200	Budai hegyipálya	50.	60.	200	Gyapjamosoda	104.	105.	Erzsébet-pálya 200 frt p.	2050.	2055.
fehért. " " " "	83	7.85	7.95	80	Municipális hitelintézet	28.50	29.	100	Salgó-tarjani köszönbánya	101.	102.	Ferenz-József. 200 frt o. é. ez.	207.75	208.
" " " "	85	8.05	8.15	85	Angol-magyar bank	31.25	31.75	200	Schlick-féle vasöntőde	165.	167.	Triesti Lloyd 500 frt pp.	449.	451.
" " " "	87	—	—	160	Magyar általános hitelbank	144.	144.50	200	Sósuti kőbánya	116.	118.	Allamvaspálya 200 frt pp. ezüst	326.	327.
bácskai " " " "	87	—	—	200	Franco-magyar bank	39.	39.50	500	Első magyar szeszfinomító	165.	170.	Déli vaspálya 200 frt o. é. ezüst	160.57	161.25
" " " "	85	—	—	100	Magyar általános földhitel-társ.	57.	57.25	200	Alagut	83.	84.	Tiszamel. vasp. befiz. 100 frt pp.	199.50	201.
				50	Takarék- és hitelegylet	60.50	60.75					Tramway befizetés 200 frt o. é.	169.	170.
				100	Buda-ó-budai népbank	37.75	38.					Osztrák-földhitelint. ezüst 5%	95.75	96.25
				100	Iparbank	48.	50.					" " " " 33 évben visszafizet. o. é.	86.	86.50
				200	Budai kereskedelmi és iparbank	190.	195.					Osztrák nemzeti bank 5% o. é.	91.	91.15
				500	Pesti kereskedelmi bank	720.	725.					Alf.-flumei vasp. 200 frt ez. 5%	84.	85.
				200	Pesti iparbank	440.	445.					Ferdinand észak. vasut 5% pp.	91.	92.
				100	Budapesti kézművesbank	73.	74.					Pécs barsi vasut 200 frt o. é.	85.	85.50
				70	Pesti egyleti bank	37.	38.					I. erdélyi pálya ezüstben 5%	82.50	82.75
				50	Hivatalnok hitelegylet. I. em.	42.	43.					Allamvasut 500 frank	140.	141.
				80	Kisbirtokos hitelintézet	—	—					" " " " 1867 500 frank	132.50	133.
				100	Országos közp. takarékp. 5%	73.	73.50					Déli vasut	111.60	111.80
				1000	Pesti hazai	2575.	2660.					Magyar keleti vasp. 600 frank	67.50	67.60
				100	Budapesti fővárosi	180.	182.							
				100	Kőbányai takarékpénztár	54.	58.							
				100	Külvárosi takarékpénztár	50.	51.							
				40	Szentendrei takarékpénztár	42.	44.							
				60	Újpesti takarékpénztár	40.	42.							
				500	Árpád malom	49.	51.							
				500	Blumfélé	37.	40.							
				200	Concordia	290.	295.							
				200	Erzsébet	114.	115.							
				160	Luiza	151.	152.							
				200	Molnárak és sütők	233.	234.							
				300	Victoria	795.	805.							
				100	Első budapesti	632.	635.							
				100	Budai gyárudvar	19.	20.							
				1000	Pannonia	445.	450.							

H I R D E T É S.

Kilián Frigyes

m. k. egyetemi könyvtáros által Pesten, váczi-utza Drasche-féle házban megszerezhető:

Legujabb magyar levelező vagyis tanácsadó

a társadalmi és a közélet minden körülményeiben és a kereskedői viszonyokban szükséges, hasznos és nélkülözhetetlen segédkönyv.

A helyesírás levélírásánál, mindennemű iratok, okiratok, keresetek, szóval mindennemű peres és nem peres ügyekbeni eljárásánál.

Irta **Kassay Adolf.**

382 lap, ára 1 frt.

Legujabb és legteljesebb pesti

magyar és német házi titoknok

vagyis

LEVELEZŐKÖNYV.

Hiv tanácsadó minden rendű és rangúak számára, mindennemű, a közönséges életben előforduló levelek szerkesztésében.

Hetedik tetemesen bővített és javított kiadás. 332 lap.

Ára 1 frt.

NEVESSÜNK.

Eredeti adomák gyűjteménye a magyar életből.

Összegyűjté

VAS GEREBEN.

Második kiadás. 2 kötet, 638 lap. Ára 1 frt 50 kr.

CZIGÁNY-ADOMÁK.

Közli **VIG DEZSŐ.**

Második bővített kiadás, 110 lap. Ára 45 kr.

A díszes társalkodó,

vagyis

a világba termett ember.

Magában foglalja:

Az illem és udvariasság minden alkalmak- és viszonyokhoz mért szabályait, továbbá mindenféle társasjátékokat, meseterfogásokat, számfeladványokat, jóslatokat, élceket, énekeket, szavalmányokat, rejtett szókat, találós meséket, emlékkerseket, alkalmi üdvözléseket, szerelmes leveleket, házassági ajánlatokat, felköszöntőket, virágnyelvet, a színek jelentését stb.

Negyedik tetemesen bővített és javított kiadás. 438 lap.

Ára kötve 1 frt 20 kr.

A valódi szakácscság

vagy legujabb alapos és teljes

PESTI SZAKÁCSKÖNYV

oly gyűjtemény, mely 972 biztos és több évi tapasztalás által jónak bizonyult szabályt foglal magában, mely szerint minden jól rendezett háztartásnál megkívántató hus- és bőjti ételeket, mint szinte a legjobb és legjelesb csemegéket, süteményeket, kocsonyákat, befőtt gyümölcsöt, fagyaltakat és likőröket stb., legalkalmasabban, legolcsóbban és legizletesebben készíthetni.

Saját tapasztalata és kísérletei után kiadta

egy magyar gazdaszony.

18 fametszettel.

Hetedik bővített és javított kiadás. 392 lap.

Ára kötve 1 frt 70 kr.